

v vrečicah na prsih, ker je človeška toplota najboljša za to. Črvi, ki izlezejo iz jajc, se v nekaj dneh štirikrat prelevijo. Ko prilezejo iz jajc, so dolgi dva milimetra, ko pa dorastejo, merijo devet centimetrov. To je pa mogoče doseči le, če dobe obilno hrano, kajti neznansko so požrešni.

Alozij Potočnik

Mimo spomenikov po beli Ljubljani

Za mlade majniške izletnike

Že je prišel čas, ko poleta šolska mladina iz mesta na deželo, a ona iz dežele v mesto. Lepo je v mestu in na deželi, vendar si vsak želi majhne izpremembe vsaj za nekaj ur. Ni ga skoraj kraja brez kakih posebnosti, ki tujca zanimajo kakor domačina. Ta kraj se odlikuje po svoji prirodni lepoti, oni zopet po svojih zgodovinskih spomenikih. Posebno mladina iz dežele kaj rada poleti v glavno mesto naše banovine, v belo Ljubljano.

Robbov vodnjak pred magistratom

Petindvajset dni se hrani sviloprejka, potem se pa zabubi v kokon. Iz njega se slednjič prikaže zadnja oblika te čudne živali, metulj.

To je povest o spremembah tega dragocenega metulja, ki se mu imamo zahvaliti za čudovito sirovino, iz katere izdelujemo toliko krasnih stvari.

Ne trdim, da ni bil že marsikdo izmed vas v Ljubljani. Nudi se vam skoro vsako leto prilik dovolj, posebno o velesejmu spomladni in jeseni. Vendar je takrat vsa vaša pozornost posvečena velesejski razstavi in veseličnemu prostoru, zato vam za ogledovanje mesta ostane prav malo časa ali celo nič.

Poučni izlet pa je v prvi vrsti namenjen spoznavanju znamenitih poslopij, razstav, muzeja, narodne galerije, cerkva, spomenikov itd. Res je, da se zvedavo oko podeželskega otroka najraje ozira po izložbenih oknih bogatih trgovin, a tudi javni spomeniki vzbujajo pozornost. Vsak tak spomenik pa je za tujca res zanimiv šele takrat, kadar pozna njegov pomen in če ve, kdaj so ga postavili in kdo ga je izvršil. Da ustrezemo tej radovednosti, vas bomo v naslednjem seznanili z ljubljanskimi javnimi spomeniki.

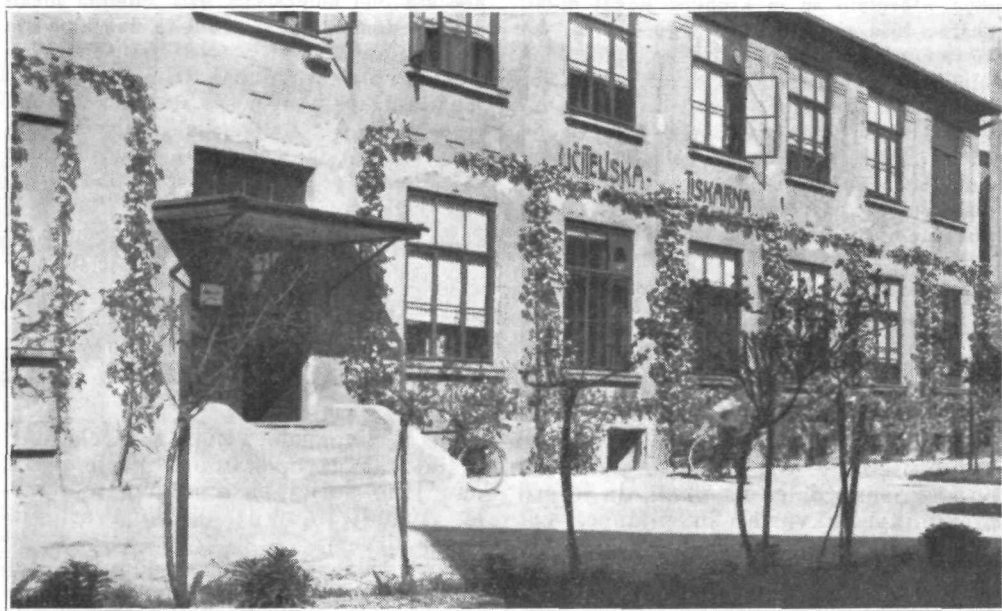
Predvsem se je za tak izlet treba temeljito pripraviti. Ne mislim, da si napolnite nahrbtnike z jedili, ki vam jih pripravi skrbna mamica, da ne omagate na potu, marveč, da že doma prej prečitata nekaj o stvareh, ki jih boste videli na izletu. Tako pripravljen izlet moremo res imenovati poučni izlet. Opozorimo vas, da se že doma seznanite z življenjepisom naših pisateljev in pesnikov, katerih spomenike hrani Ljubljana v svojem okrilju, tako: Trubarja, Vodnika, Prešerna. Prečitajte spise o kugi, turških bojih, o mestnem in emonskem obzidju, o Francozih na Kranjskem itd. Vse te podatke najdete v vaših čitankah. Posebno pa vam priporočamo, da vzamete v roke Zvonček iz leta 1926.—1928., kjer najdete popoln opis stare in sedanje Ljubljane. Taka priprava zelo omogoča spoznavanje znamenitosti izletnega kraja in bogato poplača vašo radovednost.

Večina podeželskih izletnikov izstopi na glavnem kolodvoru. Odtod zavije skoraj

vsak tujec — ako se ne pelje s tramvajem — po široki Miklošičevi cesti mimo visokih palač na Marijin trg. Poleg novega trimostja stoji Prešernov spomenik, delo akademičnega kiparja Ivana Zajca iz leta 1905. Spomenik predstavlja našega največjega pesnika. Nad njim drži pevska muza lovorjev venec. Na straneh podstavka pa sta reliefa (izbočeno kiparsko delo), ki kažeta njegovi pesnitvi »Mornar« in »Krst pri Savici«.

Po trimostju pridemo po široki Stritarjevi ulici na Mestni trg, kjer zagledamo najlepši spomenik mesta, vodnjak z obeli-

na skupina grbov bivših avstrijskih kronovin. Dalje vidimo na hodniku mnogo že zvenelih vencev, ki so krasili kraljev spomenik na dan otvoritve, in dva topova, ki sta bila vilita tudi v Pavii leta 1811. Eden ima tudi skrinjico za strelivo. Pred leti so ti topovi oznanjali požar v mestu in okolici, ob slavnostnih dneh pa so poveličevali razne prireditve. Na steni vidimo avstrijski grb izza časa cesarja Karla VI., ki je nekoč visel na pročelju mestne hiše. Na dvorišču stoji Herkulov vodnjak, ki je nekdaž dajal vodo prebivavcem Starega trga

Pred Učiteljsko tiskarno v Ljubljani, kjer tiskajo naš „Zvonček“, cveto hruške

skom in tremi vodnimi možmi. Ti trije kipi, iz katerih teče voda, pomenijo tri glavne kranjske reke: Savo (Gorenjsko), Krko (Dolenjsko) in Ljubljanico (Notranjsko). Zgornji del — obelisk — je iz enega kosa. Spomenik so postavljali 8 let, prva pošiljatev marmorja se je potopila, ko so marmor za kipe vozili po morju iz Benetk v Trst. Pred mestno hišo stoji dalje spomenik našega prvega kralja Petra I. Osvoboditelja, ki so ga odkrili dne 6. septembra l. 1931. Izklesal ga je akademični kipar Lojze Dolinar. Sedanja mestna hiša je bila sezidana leta 1718. V njej je sedež mestnega načelnika ali župana in mestnih uradov. V glavnem vhodu vidite na desni in levi dva topova. Desni je bil vlit l. 1780., levi pa v Pavii l. 1812. V desni steni je vzdida-

in okolice. V prvem nadstropju sta lika nekdanje Emone in stare Ljubljanice iz dobe Valvazorja (1641.—1693.). Steno pa krasijo doprsni kip avstrijskega cesarja Leopolda I., katerega je izklesal Robba, in mestni grb. Nedaleč od mestne hiše je škofijska palača. V veži te stavbe vidite na levi strani glavnega vhoda vzdani Napoleonov grb, spomin na velikega vojskovodjo, ki je tod bival dne 28. aprila 1797. leta. Pred stolnico sta v septembru leta 1908. pri velikih protiavtstrijskih izgredih od krogel nemškoavstrijskih vojakov padla Lunder in Adamič. Hvaležni narod jima je odkril lani spomenik ob stebru prehoda iz škofije v stolnico. Odtod pojdemo mimo semenišča, kjer stojita pred glavnim vhodom dva giganta (velikana). Izklesal ju je domači

kipar Luka Mislej leta 1714. Na Vodnikovem trgu smo! Tu stoji spomenik našega prvega pesnika Valentina Vodnika, ki ga je izgotovil leta 1889. kipar Alojzij Gangl. Poleg pesnikovega imena vidite na sprednji strani tudi grb francoske republike, katerega je poklonil francoski konzul v znak hvaležnosti in spoštovanja do Valentina Vodnika. Na zadnji strani pa je zadnja kitica Vodnikove pesmi: »Moj spomenik« Kjer se danes razprostira tržišče, je do leta 1898. stala gimnazija, na kar nas še dandanes spominja nasproti spomenika na Grad držeča ulica, ki se imenuje študentovska ulica. Obrnimo se in krenimo nazaj mimo mestne hiše po Mestnem trgu. Tu se bo vaša radovednost lahko do sita napasla na velikih in lepih zalogah igrač, oblek in raznih dragocenosti. Opozoriti vas pa moramo na hišo št. 4, na Starem trgu. Tu je vzdana okrogla kamenita plošča z napisom: Tu je bil rojen Janez Vajkard Valvasor 28. V. 1641. Ker poznate tega, za nas Slovence tako imenitnega moža že iz zgo-

dovine, zato o njem na tem mestu ne bomo govorili. Pojdimo dalje po tem najstarejšem delu mesta, do cerkvice sv. Florijana. Tu zapazite pri prejšnjem glavnem vhodu kip sv. Ivana Nepomuka. Kip je izklesal kipar Franc Robba leta 1727. Nekoč je stal kip v kapelici, na levem bregu Save pri Črnučah. Od leta 1878. je stal v desni kapelici te cerkve, lani pa so ga postavili na sedanje mesto. Kip je iz čistega kararskega marmorja in visoke umetniške vrednosti. Opozorimo vas tudi na kipa, ki stojita nad pročeljem v vdolbinah in predstavljata sv. Karla Boromejskega in Karla Velikega. Nekoč sta bila nameščena nad vhomom mestnih vicedomskih vrat. Tudi ta dva kipa sta iz Robbove delavnice. Nad stranskim vhomom je podoba Marije Pomočnice, delo slikarja Ivana Potočnika. Pod sliko je bil pred leti napis: Čudodelna varuhinja ljubljanskega mesta, spominjajoč na žalostne čase, ko sta kuga in kolera razsajali po Ljubljani.

(Konec prihodnjič.)

Lojze Zupanc

Kako sta drvar in vrag kvartala . . .

Nekoč je živel mlad drvar. Vse dneve je prebil v lozi in sekal drva. Bil pa je poznan daleč na okoli, da je grd preklinjavec, kvartač in pijanec. Ker je bil še mlad, se mu je nekega dne zazdelo, da bi se oženil. Poslal je prošnjače v vas k najlepši mladenki. Dekle pa jih je zavrnilo: »Recite drvarju, da ga ne maram za moža, ker grdo preklinja, popiva in kvarta. Ker pa je postaven fant, bi se poročila z njim, če bi se odvadil teh grdobij. Pridite čez leto in dan in če se bo dotlej poboljšal, postanem njegova žena...«

Vrnili so se prošnjači k drvarju in mu sporočili, kar jim je naročilo dekle.

Poslej drvar ni več pil, ne preklinjal, ne kvartal. Čez leto in dan je ponovno poslal prošnjače v vas. In ker je tudi dekle zvedelo, da se je mladi in postavni drvar poboljšal, ga je vzelo za moža.

Bila je vesela poroka — — —

Po poroki pa je drvar pričel spet preklinjati in popivati. Kaj je hotela uboga žena? Bila je šivilja; noč in dan je šivala, ali vse, kar je prislužila, je njen lahkomišelni mož zakvartal. Jokala je in ga prosila naj se poboljša,

a nič ni pomagalo. Njena ostarela mati je od žalosti in sramote, ki je padla na njeno dotlej pošteno bajtico, umrla. A tudi to ni izmodrilo kvartopirskega drvarja.

Na kresni dan je drvar godoval. Ves dan je pohajkoval od krčme do krčme in vse novce zapil. Pod večer se je vrnil domov, sel za mizo in grdo preklinjal. Njegova uboga žena se je jokajoč odpravila k počitku, on pa je ostal v izbi ter pričel kričati:

»Moj god je danes, pa ga ni nobe nega vraga, da bi z njim pokvartal!« — — —

Komaj je to izrekel, so se odprle dveri nastežaj in v izbo je vstopil sam vrag. Maček, ki je predel na peči, je prvi spoznal čudnega gosta. Zamijavkal je in se prihuljeno odplazil iz izbe.

V izbi pa je zasmrdelo po peklju. —

Vrag je sel za mizo in se zarežal: »Ha, drvar, zval si me, prišel sem! Kaj želiš od mene? Le brž povej, da ti izpolnim željo, preden mine noč.«

Drvar se je malce ustrašil vragovega prihoda. Ali ker si ni znal drugače pomagati, je segel v žep in vrgel na mizo kvarte, rekoč: